

nuárban, egy újabb szavalata szintén »köz-dícséretre méltó« volt. Most már hivatást érezett a színészetre és még ez évben, 16 éves korában, beállt a Nemzeti Színházhoz statisztának és apróbb színpadi segédmunkák elvégzését is elvállalta. Pár hónapig volt itt és hogy itt színpadi sikerei nem lehettek, ez csak magától értetődő. Midőn még ez évben katonának állott, a soproni diákok irodalmi társaságában többször szavalt. Orlay Soma mondja róla, hogy »modora a túlságos színezés volt; szavalási modora rendkívüli volt, plasztikai szabályait maga készítette«. Mikor a katonaságtól 1840-ben (17 éves korában) kiszabadult és újra Sopronba érkezett, első útja megint a színházba vezette. Ezután egy pár kis társulatnál színészkedett. E társulatok oly jelentéktelenek (ripacs-társulatok) voltak, hogy itt sikerekről, művészi produkcióról szó sem lehetett. Még is csömmörlik a színésztől: nem a színészi hivatástól, de színésztársaitól, kik szerint »csöcselék, durva, lelketlen fatuskók«, kik a művészet magasztosságát felfogni képtelenek. 1840—41-ben Pápán diákoskodik; sűrűn szerepel a Tarczy Lajos vezetése alatt álló képzőtársaságban. A IV. ülésen Vörösmarty »Petiké«-jét szavalja, a bírálókat szerint: »a személyesítőszavaltat többnyire jó, de testtartása és taglejtése nem kielégítő«. A XLVII. ülésen (1840. júl. 10-én) a Szózatot szavalta paródisztikus felfogással, előrebecsátván: »labdacsul azoknak, kiknek a színészi szavalástól gyomrok elromlott«. Bírálóit akarja kigúnyolni és »hosszúra nyúlt képpel, magából egy kiéhezett tót deákot alakítva, érzélgős hangon, tótos dialektussal« szavalja el a költeményt; a hatás nagy volt, Tarczy tanár is jól mulatott rajta, mégis megrótták érte. Ime: a karrikirozás, parodizálás, groteskség, mint a színészi képességek megnyilvánulásai! A hangja ellen esett csak kifogás, mert »eltompult és némi orrhangzással bír; volt benne valami orgonaszerű bűgás«. Így szól a diákbírálok véleménye. Ezenkívül arca nevetés közben kissé eltorzul, mert ilyenkor bal szemfogát két mellékfoga nagyon előre tölja, ami zavarja az arc szokott alakjának összhangját. Oly tulajdonságok tehát, melyek abban az időben, mikor a színészi érvényesülésnél oly

nagy súly esett a külsőségekre és csengő orgánusra, bizonyára alkalmasak lehettek, hogy az igazi színjátszó tehetséget és képességet háttérbe szorítsák. 1842. július 29-én tartotta a Képzőtársaság az iskolaév végén »örömmünnepét« a megyeház nagytermében. Petőfi pályadíjjal kitüntetett költeményeivel szerepelt a 21. számból álló műsoron, ezenkívül elszavalta Szalkay Máté »Olmosbotok« c. költeményét. Ugyancsak ő zárta be az ünnepélyt Vörösmarty »Liszt Ferenchez« c. ódájával. Már a társaság előző ülésén, mikor próbaszavalként mondta el az »Olmosbotok«-at, szavalata után nagy volt a lelkesedés, Tarczy tanár külön is meggratulálta, a bírálók (Bárany István és Jókai Mór) szokatlan előadási modora ellenére is kitűnőnek mondták. Az ünnepélyen pedig oly viharos tetszést aratott, oly nagy volt a hatás, hogy a jelen volt Eszterházy Pál gróf elragadtatásában még egy külön arannyal toldotta meg a pár aranyból álló jutalomdíjat. És ez a Petőfi lett volna a tehetségtelen színpadi előadó? A rossz színész?! Újból színésznek megy. Szabó József szintársulatánál Székesfehérváron Almási Pista, a rendező, bárha szépen, értelmesen szavalt, az orrhangját nem szerette. A társulatnál rettentőek a viszonyok; egyes tagok a többiek keresetét is elköltötték, míg végre felbomlik a társulat. 1843-ban Kecskeméten játszott kisebb szerepeket. Itt gondolkozó színésznek mondják, aki apró szerepeibe is elmélyedt. Szerény alakja, kevés színpadias arca, korlátolt hangterjedelme, mely tompa, kevés ércű volt, az orrhang némi árnyalatával s a kitörésekben még inkább eltompult, bizonytalan testtartása mellett érvényesülhetett-e a fiatal kezdő tehetség abban az időben, amikor a színész legfontosabb kelléke az volt, hogy szép ember legyen, hatalmas, menydörgő vagy szerelmesen olvadozó orgánussal bírjon, és amikor a proporció a játszott szerepek nagysága szerint igazodott, szóhoz juthatott-e a fiatal kezdő még oly szép fejlődő tehetséggel bíró színész is?! És mégis voltak sikerei. A kortársak feljegyzése szerint a »Micz bán család-jában« (Demeter szerepében) nagyon szépen szavalt, a »Korszellem« c. darabban megneveltette a közönséget, többször meg is tapsolták. 1843. márc. 23-án jutalom-